

Βασίλης Ασημακόπουλος*

Για το ΠΑΣΟΚ - Η καρδιά χτυπά αριστερά

Από την 3η Σεπτέμβρη του 1974 στο 4ο Συνέδριο του 1996

Σύμφωνα με μια κλασική γραμμισιανή παραδοχή η ιστορία ενός κόμμα-
τος, είναι η ιστορία μιας χώρας, ενός λαού, από μια συγκεκριμένη οπτική.
Από την παραδοχή αυτή γίνεται άμεσα αντιληπτή η σημασία που έχει η ερ-
μηνεία της ιστορίας, ως συμπύκνωση δυναμικής και εξελισσόμενης συλλο-
γικής μνήμης του εθνικού και ταξικού αγώνα, τόσο για την πολιτική κυριαρ-
χία στο ευρύτερο πολιτικό σκηνικό, όσο και για την ηγεμονία εντός ενός συ-
γκεκριμένου κομματικού σχηματισμού, νοουμένου ως μια εν κινήσει διαμορ-
φούμενη σχέση πολιτικής εκπροσώπησης μιας κοινωνικής συμμαχίας, ενός
ενιαίου κοινωνικού μπλοκ δυνάμεων.

Από τις εκλογές της 16ης Σεπτεμβρίου, εκδηλώνεται με μεγάλη έντα-
ση η, ήδη ορατή από πριν, κρίση του ΠΑΣΟΚ, υπό την ειδικότερη μορφή
της σύγκρουσης κορυφαίων στελεχών του, στον αγώνα για την ηγεσία του
Κινήματος. Τα μείζονα διακυβεύματα που οι επιμέρους υποψηφιότητες ανα-

* Ο Βασίλης Ασημακόπουλος είναι δικηγόρος, μεταπτυχιακός φοιτητής Τμήματος Πολιτι-
κής Επιστήμης και Ιστορίας Παντείου Πανεπιστημίου, μέλος της Συντακτικής Ομάδας του εντύ-
που «Νέος Αγωνιστής», περιοδικής έκδοσης μελών ΠΑΣΟΚ. Ένα απόσπασμα από το παρόν
κείμενο πρωτοδημοσιεύτηκε στην εφημ. ΠΡΙΝ στις 4 Νοεμβρίου 2007 με τίτλο *Ανάγκη συγκρό-
τησης Αριστεράς στο ΠΑΣΟΚ*.

δεικνύουν ως τέτοια, μαζί με τα λαμπερά κεντρικά στελέχη που συσπειρώνονται, καθώς και οι πολιτικές θέσεις που διατυπώνουν, τα χαρακτηριστικά, το ύφος, ο κομπορμισμός, η αισθητική, το επίπεδο της αντιπαράθεσης, δεν αποτελούν κεραυνό εν αιθρία. Συνιστούν το πολιτικό προϊόν της κομματικής πορείας και πάλης των ιδεών, των απόψεων, των γραμμών εντός του Κινήματος, ως ειδικότερης έκφρασης της ταξικής πάλης στην ελληνική κοινωνία εδώ και δεκαετίες.

Η κομματική διαδρομή του ΠΑΣΟΚ, ουσιαστικά διαμορφώνεται από την πάλη και τη διαλεκτική σύγκρουση των δύο συνιστωσών του, των δύο 'ψυχών' του. Της φιλελεύθερης – αστικής και της δημοκρατικής – σοσιαλιστικής συνιστώσας. Η πρώτη αποτελεί την πολιτική έκφραση των μεσαίων και ανερχόμενων αστικών στρωμάτων, και η άλλη των λαϊκών – εργατικών, αγροτικών και μικροαστικών – στρωμάτων. Η πρώτη εκφράζει τη σύνθεση της κρατικής διαχείρισης με τις δυνάμεις της αγοράς στη συγκυρία, η δεύτερη εκφράζει τη σχέση κυρίαρχης εκπροσώπησης που οικοδόμησε το Κίνημα με τα κυριαρχούμενα στρώματα μέσα από τους εθνικούς, κοινωνικούς, δημοκρατικούς αγώνες και μνήμες του λαού. Αυτό ουσιαστικά ήταν το πολιτικό αποτέλεσμα της ηγεμονικής παρουσίας του Ανδρέα Παπανδρέου στην ελληνική αριστερά και συνολικά στο πολιτικό σκηνικό κατά την εικοσαετία 1964-1985, δίνοντας αυτόνομη ιδεολογική, πολιτική και οργανωτική συγκρότηση στο σοσιαλιστικό κίνημα. Πρόκειται δηλαδή για τη ριζοσπαστικοποιούμενη πορεία των κυριαρχούμενων δημοκρατικών μαζών προς το σοσιαλισμό. Η αυτονομία του ΠΑΣΟΚ, ως προς τους άλλους – κομματικούς και όχι μόνο – ανταγωνιστές, αναφέρεται και στα τρία επίπεδα που συγκροτούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά μιας διακριτής ιδεολογικοπολιτικής ταυτότητας (θεωρία, πολιτική πάλη και γραμμή στη συγκυρία, ερμηνεία της ιστορίας).

Στο επίπεδο της θεωρίας – αναλυτικού παραδείγματος, όπου υιοθετείται η θεωρία της εξάρτησης (3η Σεπτέμβρη, διαλεκτική ενότητα εθνικού και ταξικού αγώνα σε αυτοδιαχειριστική – αντιιμπεριαλιστική προοπτική, τρίτος δρόμος για τον σοσιαλισμό ενάντια στον υπαρκτό σοσιαλισμό και την ευρωπαϊκή σοσιαλδημοκρατία) χωρίς όμως επεξεργασία της θεωρίας εντός οργάνωσης. Με εξαίρεση δηλαδή τις ριζοσπαστικές προσεγγίσεις του ιδρυτή του κατά την αρχική περίοδο (αλλά και στα χρόνια του αντιδικτατορικού αγώνα και του ΠΑΚ) και ελαχίστων εξαιρέσεων – κυρίως ΠΑΣΟΚ Ιταλίας και του ΚΕΜΕΔΙΑ – δεν υπήρξε εμβάθυνση, ούτε ζύμωση στα ζητήματα της θεωρίας, πράγμα που θα οδηγήσει στη μη ανάδειξη οργανικών διανοουμένων του Κινήματος με ό,τι συνεπάγεται για τη θεωρητική παραγωγή ιδεών και ιδεολογική αυτονομία του χώρου, ήδη από τα χρόνια της δεκαετίας του '80, οπότε άρχισε να εκδηλώνεται η ιδεολογική αρχικά επίθεση της νέας

δεξιάς, κυρίαρχο στοιχείο στη δεκαετία του '90.

Στο επίπεδο της πολιτικής γραμμής και πάλης στη συγκυρία, το Κίνημα κινείται περισσότερο ως κόμμα της Δυόμισι Διεθνούς αν κάνουμε έναν — αρκετά προβληματικό είναι η αλήθεια — ιστορικό ετεροχρονισμό και χωρίς φυσικά ρητή αναφορά ή ακόμα καλύτερα σαν σοσιαλδημοκρατικό κόμμα της προ Μπαντ — Γκόντεσμπερκ περιόδου στην κυβερνητική ιδιαίτερα πρακτική των ετών '81-'85, δηλαδή την οργανική διάρθρωση βραχυπρόθεσμων — μακροπρόθεσμων μεταρρυθμίσεων και αλλαγών με ρητά διακηρυγμένο τον τελικό σκοπό του σοσιαλιστικού μετασχηματισμού (τηρουμένων βεβαίως των αναλογιών και των διαφορετικών ιστορικών, εθνικών και κοινωνικών συνθηκών), στοιχείο που θα οδηγήσει στη μεγάλη σύγκρουση του ΠΑΣΟΚ με τα συνδικάτα και τη σημαντικότερη ίσως διάσπασή του (συγκρότηση ΣΣΕΚ) και τη σταδιακή απώλεια της πολιτικής αυτονομίας, με αφορμή το σταθεροποιητικό πρόγραμμα λιτότητας την περίοδο '85-'87.

Στο επίπεδο της ερμηνείας της ιστορίας με το σχήμα της Εθνικής Λαϊκής Ενότητας (ΕΛΕ) στα τέλη του '70, αναδεικνύεται ως κυρίαρχη η αντιδεξιά λαϊκή ταυτότητα και ένα συνεκτικό ηγεμονικό αφήγημα των αγώνων του λαού, ως διαδοχικών λαϊκών αγώνων — ήδη από τις δεκαετίες '30 και του '40 ή και παλιότερα από την πρώτη βενιζελική περίοδο. Πρόκειται για την πρόσληψη της αγωνιστικής κληρονομιάς του ριζοσπαστικού βενιζελισμού και της ΕΑΜικής εμπειρίας, καθώς και των αγώνων του '50 και του '60 για δημοκρατία — παιδεία — εθνική ανεξαρτησία (κυπριακό, 1-1-4, ανένδοτος αγώνας, 15% για την παιδεία, ιουλιανά), ως συλλογικής μνήμης της ενιαίας και μεγάλης δημοκρατικής /προοδευτικής παράταξης (όπως την κωδικοποιούσε από τα μπαλκόνια στις συγκεντρώσεις του ΠΑΣΟΚ εκείνης της περιόδου ο Α.Παπανδρέου, επαναλαμβάνοντας το σύνθημα του Τολιάτι 'ερχόμαστε από πολύ μακριά και θα πάμε πολύ μακριά'), η οποία συμβάλλει καθοριστικά μαζί με τα άλλα δύο στοιχεία (θεωρία και πολιτική γραμμή στη συγκυρία), ίσως και περισσότερο, στη συγκρότηση της ηγεμονικής ιδεολογικο-πολιτικής ταυτότητας και στις εκλογικές νίκες.

Αλλιώς, ήταν η ιστορική κίνηση των κυριαρχούμενων στρωμάτων, των 'μη — προνομιούχων Ελλήνων', που αναγνώρισαν στο ΠΑΣΟΚ, με τα συγκεκριμένα κυρίαρχα χαρακτηριστικά, την πολιτική τους εκπροσώπηση. Σε σχέση με την ευρωπαϊκή σοσιαλδημοκρατία της περιόδου, το ΠΑΣΟΚ κινείται σαφώς αριστερότερα και ριζοσπαστικότερα, ασκώντας σκληρότατες κριτικές (κυρίως στη γερμανική, ενώ προσεκτικά εξαιρεί, ιδίως ο Α.Παπανδρέου από την αρνητική κριτική του, το γαλλικό σοσιαλιστικό κόμμα και τη σουηδική σοσιαλδημοκρατία) και αρνούμενο για μεγάλο χρονικό διάστημα ακόμα και την ένταξή του στη Σοσιαλιστική Διεθνή.

Ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του '80 και τις ραγδαίες αλλαγές σε

διεθνές, αλλά και εθνικό επίπεδο, ο κομματικός συσχετισμός δυνάμεων, άρχισε σταδιακά να μετατοπίζεται υπέρ των μεσαίων και ανερχόμενων αστικών στρωμάτων, απόρροια του κυβερνητισμού, της κρατικοποίησης του πολιτικού κόμματος, επόμενα της σταδιακής ενσωμάτωσής του. Το ΠΑΣΟΚ αυτομετασχηματίζεται από αυτόνομο συλλογικό φορέα αλλαγής και κοινωνικού μετασχηματισμού, εκφραστή των κυριαρχούμενων στρωμάτων (σταματά να ηχεί ακόμα και ως διακήρυξη κάθε λόγος περί σοσιαλισμού), σε καθεστωτικό κόμμα του κράτους, δηλαδή τμήμα του κράτους με την έννοια της οργάνωσης της λαϊκής συναίνεσης στις κυρίαρχες πολιτικές, κόμμα εξουσίας στις δοσμένες συνθήκες (με πιο χαρακτηριστική περίπτωση το διετές σταθεροποιητικό πρόγραμμα '85-'87). Ουσιαστικά επικρατεί σταδιακά εντός του κόμματος η πολιτική 'γραμμή' της αστικής — φιλελεύθερης συνιστώσας. Πρόκειται για την προϊούσα απώλεια της αυτονομίας του Κινήματος (ενδεικτικό επεισόδιο στην πορεία της οποίας, είναι η σύνοδος της Κεντρικής Επιτροπής το 1990 στο 'Πεντελικό' μετά το 2ο Συνέδριο για την ανάδειξη γραμματέα ΚΕ και νέου ΕΓ), την υποχώρησή του ως δυναμικού εκφραστή των κυριαρχούμενων στρωμάτων και τη μετατροπή του σε μια γραφειοκρατία — κοινωνικό στρώμα, που κινείται μεταξύ του κράτους και των ισχυρών και δυναμικά κινούμενων μερίδων του κεφαλαίου. Είναι η περίοδος της ανακάλυψης της κρυφής γοητείας της νέας επιχειρηματικότητας, οι πρώτες οσμώσεις με τα 'νέα τζάκια'. Η κατάληξη αυτής της πορείας οδήγησε στο αποτέλεσμα του 4ου Συνεδρίου το 1996.

Η κρίσιμη κοινωνική και πολιτική μετατόπιση μετά το 1985

Η πολιτική κυριαρχία των εκσυγχρονιστών, επικύρωσε μια κρίσιμη κοινωνική και πολιτική μετατόπιση, έναν αναθεωρητισμό με όρους ευρωπαϊκής σοσιαλδημοκρατίας, όπως εκδηλώθηκε τόσο με τον επίσημο λόγο περί εκσυγχρονισμού, καθώς και στις επιμέρους πολιτικές πρακτικές, αλλά και στο ιστορικό αφήγημα. Το Κίνημα πλέον δεν αγωνίζεται για σοσιαλιστικό κοινωνικό μετασχηματισμό (1974-1985), ούτε καν πραγματοποιεί κινήσεις τακτικής, συμβιβασμούς και επιμέρους υποχωρήσεις που δικαιολογούνται σε σχέση με τον τελικό σκοπό, ως επιβαλλόμενες από τη συγκυρία και το δυσμενή κοινωνικό συσχετισμό δυνάμεων τόσο στον εθνικό σχηματισμό, όσο και διεθνώς (1986-1995). Οι συνθήκες, η συγκυρία, ο διαμορφούμενος συσχετισμός, η ηγεσία του Κινήματος οδηγούν σ' ένα μίνιμουμ αντινεοφιλελεύθερο — δημοκρατικό — πατριωτικό πρόγραμμα (1993), χωρίς ρητή απάρνηση του τελικού σκοπού (πολιτική πάλη ενάντια στις ιδιωτικοποιήσεις, στο ξεπούλημα του δημοσίου πλούτου, στην αντιασφαλιστική μεταρρύθμιση του

ν. 2084/92, 'Η Ελλάδα είναι αδιαπραγμάτευτη' κ.λπ.).

Από τα μέσα της δεκαετίας του '90, το ΠΑΣΟΚ αποτελεί τον βασικό εκφραστή της νεοφιλελεύθερης εποχής — σε αρμονική σύμπλευση με την ευρωπαϊκή σοσιαλδημοκρατία της περιόδου που κινείται στον αστερισμό του αισιόδοξου σοσιαφιλελευθερισμού — με την έννοια της οριστικής αλλά και θετικής αποδοχής του κρατούντος κοινωνικού συστήματος με ιδεολογικούς όρους (θεωρίες περί εκσυγχρονισμού, ΟΝΕ, ευρώ, ευρωπαϊκή συνταγματική συνθήκη, ισχυρή Ελλάδα, ολυμπιακοί αγώνες), απόρριψη του τελικού σοσιαλιστικού σκοπού, με συμβολή στην περαιτέρω φιλελευθεροποίησή και καπιταλιστική αναδιάρθρωσή του, με υλικούς όρους, όπως εκφράστηκαν στις επιμέρους κυβερνητικές πολιτικές λ.χ. διεύρυνση της κοινωνικής ανισότητας, διαιώνιση εισοδηματικής πολιτικής λιτότητας για τα λαϊκά στρώματα, ιδιωτικοποιήσεις δημόσιων αγαθών και εμπορευματοποίηση δημόσιας γης, σταδιακή αποδόμηση του κοινωνικού κράτους, χρηματιστήριο, συνεχής επέκταση ελαστικών και προ-δημοκρατικών σχέσεων εργασίας, όπως μερική απασχόληση, δανεισμός εργαζομένων, ιδιωτικοί ΟΑΕΔ, συμβασιούχοι, αντιλαϊκές ρυθμίσεις στο ασφαλιστικό, αδυναμία και άρνηση στήριξης αγροτικού εισοδήματος, αντιδημοκρατικές πρακτικές στα ζητήματα της δημόσιας τάξης και πολιτικών ελευθεριών των πολιτών κ.λπ.

Εκφράζει πολιτικά τα κυρίαρχα στρώματα που κινούνται δυναμικά στους αγοραίους ανέμους και δείχνουν να 'κερδίζουν' από τη διαδικασία 'απελευθέρωσης' της οικονομίας από τη λειτουργία, τους όρους και τους ελέγχους που επιβάλλει η πολιτική κοινωνία. Το κόμμα ως αυτόνομος πολιτικός θεσμός ουσιαστικά καταργείται (πολύ περισσότερο ως λαϊκό κίνημα σε διαλεκτική σχέση με τα επιμέρους κοινωνικά κινήματα), με την πλήρη και οργανική κρατικοποίηση.

Στο εσωτερικό του κυριαρχεί πλήρως και ολοκληρωτικά η αστική-φιλελεύθερη συνιστώσα, αναπαραγόμενη ως εξουσιαστικό μπλοκ δυνάμεων οργανικά συνδεμένων με ποικιλώνυμες ομάδες οικονομικών συμφερόντων, η οποία επιχειρεί να επιβάλλει ως ερμηνεία της ιστορικής εξέλιξης του κοινωνικού σχηματισμού και κατ' επέκταση την ανάλυση της εσωκομματικής πάλης, τη διαιρετική τομή εκσυγχρονισμού-λαϊκισμού.

Σημεία τομής σ' επίπεδο συμβολικό και υλικό (αλλά και λόγω των σημαντικότερων εσωκομματικών και κοινωνικών αντιδράσεων που προκλήθηκαν), όπου αποτυπώνονται η διάρρηξη της κοινωνικής συμμαχίας της κεντροαριστεράς, η διάσπαση της ιδεολογικοπολιτικής ταυτότητας και η αντίθεση της ιστορικής λαϊκοδημοκρατικής ιδεολογίας των κυριαρχούμενων στρωμάτων με τον εκσυγχρονισμό της ισχυρής Ελλάδας των ανερχόμενων και κυρίαρχων στρωμάτων, σηματοδοτούν δύο γεγονότα. Η παράδοση Οτσαλάν το 1999, όπου ακυρώνεται η παραδοσιακή λαϊκή έκφραση διεθνιστικής

αλληλεγγύης στα εθνικοαπελευθερωτικά – αντιμπεριλιστικά κινήματα συνοδευόμενη από το σύνθημα ‘πρώτα η Ελλάδα’ και η προσπάθεια αντιασφαλιστικής μεταρρύθμισης το 2001, που ουσιαστικά κλονίζει καθοριστικά τη σχέση εκπροσώπησης ΠΑΣΟΚ – κυριαρχούμενων στρωμάτων.

Αποτελεί ολοκλήρωση, κορύφωση και όχι ανατροπή, αυτής της ιδεολογικοπολιτικής πορείας και ταυτότητας η διαδοχή ηγεσίας το 2004, ο τρόπος με τον οποίο πραγματοποιήθηκε, οι διακηρυκτικές θέσεις με τις οποίες συνοδεύτηκε, καθώς και οι σχετικοί προβληματισμοί που διατυπώνονται (αλλαγή ονόματος, συμβόλων κ.λπ.), μετατοπίζοντας ουσιαστικά το ΠΑΣΟΚ, σε επίπεδο επίσημου δημόσιου λόγου στα δεξιά της ευρωπαϊκής σοσιαλδημοκρατίας, προκρίνοντας ως κεντρικές πολιτικές θέσεις ζητήματα πολιτισμικού φιλελευθερισμού (ατζέντα μεταύλιστικών αξιών), σε σχέση με τη θεματολογία της κλασικής σοσιαλδημοκρατίας (ισότητα, κοινωνική δικαιοσύνη, αλληλεγγύη, κοινωνικό κράτος κ.λπ.). Η ανάδειξη της κυρίαρχης θεματολογίας καταδεικνύει ακριβώς και τις κοινωνικές ομάδες που ηγεμονεύουν εντός του Κινήματος.

Η δημοκρατική-σοσιαλιστική συνιστώσα του κόμματος, ο οποίος οργανωμένος αριστερός χώρος εντός του κόμματος, ηττάται και σχεδόν αποσυντίθεται σε ιδεολογικό, πολιτικό και οργανωτικό επίπεδο, αδυνατώντας να αντιτάξει κατά την περίοδο 1996-2004 έναν λόγο καθολικό, ανταγωνιστικό, ριζοσπαστικό, συνεκτικό και σύγχρονο, μένοντας στην παράδοση, στα μουσειακά και όχι στα δυναμικά στοιχεία αυτής (μεταφυσική λειτουργία και επίκληση του ονόματος Παπανδρέου κ.λπ.) ή αποχωρεί διασπασμένος και κατακερματισμένος από το Κίνημα, αδυνατώντας να συγκροτήσει ανταγωνιστικό πολιτικό φορέα.

Η ανωτέρω πορεία του κόμματος κινήθηκε διαλεκτικά, συμβάδισε, αν δεν προκάλεσε, την όξυνση της κρίσης εκπροσώπησης των λαϊκών στρωμάτων από το Κίνημα, σε σχέση με την εκλογική συμμαχία της περιόδου 1977-1993 (με πιο ταξικές εκπροσωπήσεις στις εκλογικές αναμετρήσεις του 1985 και του 1993), στην απώλεια της πολιτικής ηγεμονίας, όπως αποτυπώθηκε ήδη από τις εκλογές του 2000 (ουσιαστικά σαφείς ενδείξεις για την αλλαγή των ταξικών χαρακτηριστικών της ψήφου, ακόμα και των γεωγραφικών έχουμε ήδη από τις εκλογές του 1996), όσο του 2004 και ολοκληρώνεται το 2007.

Στις πρόσφατες εκλογές στην απώλεια των λαϊκών στρωμάτων, έρχεται να προστεθεί και η απώλεια των μεσοστρωμάτων (που ήταν οι βασικοί κοινωνικοί υποστηρικτές της προηγούμενης ‘χαρούμενης’ περιόδου των ολυμπιακών αγώνων) ως ειδικότερη κατά τη γνώμη μας εκδήλωση, της κρίσης κοινωνικής αναπαραγωγής τους, κυρίως λόγω της μεταφοράς, υποθήκευσης και λεηλασίας των εισοδημάτων τους στο και από το τραπεζικό και

χρηματιστικό κεφάλαιο, με αποτέλεσμα το ΠΑΣΟΚ πλέον να μην αποτελεί προνομιακό πολιτικό εκφραστή και συνομιλητή καμιάς κοινωνικής ομάδας. Είναι ακριβώς η πορεία που επέφερε το ιστορικά μικρότερο ποσοστό του ΠΑΣΟΚ από το 1981, την ενίσχυση των κομμάτων της άλλης Αριστεράς, αλλά και την ηγεμονική παρουσία της συνολικής Δεξιάς.

Οι αριστεροί σοσιαλιστές μπροστά στο δίλημμα. Ερωτήματα μετά από μια ήττα

Αν και βαθιά τραυματισμένη από το συντριπτικό πλήγμα της 16ης Σεπτεμβρίου, η ηγετική ομάδα του Κινήματος, κατόρθωσε να αναδιπλωθεί, επιτυγχάνοντας κατά της αντιπάλου εκδοχής, μιαν εσωκομματική νίκη. Αξίζει ιδιαίτερα να επισημανθεί πως τόσο η ίδια όσο και ο εσωκομματικός αντίπαλός της, ανακάλυψαν για άλλη μια φορά την ανάγκη στροφής στον αριστερό λόγο.

Όμως η Αριστερά, δεν είναι ούτε μια σημαία ευκαιρίας, ούτε ένα επικοινωνιακό τέχνασμα ή τρικ από γραφειοκρατικές ομάδες και χρεοκοπημένες νομενκλατούρες που προσπαθούν να συντηρηθούν στην κομματική ηγεσία, διαμέσου του πολιτικού μεταμορφισμού τους, με την αμέριστη υποστήριξη προπαγανδιστικών μηχανισμών (ΜΜΕ), που είναι και το κυρίαρχο χαρακτηριστικό της μάχης για την ηγεσία του Κινήματος.

Η Αριστερά αποτελεί μιαν άλλη ηθική και πνευματική ποιότητα, απαιτεί ριζοσπαστική θεωρία, εναλλακτική πολιτική γραμμή στη συγκυρία, απελευθερωτική ερμηνεία της ιστορίας. Το ΠΑΣΟΚ, δεν μπορεί να είναι το κόμμα που τάσσεται ανεπιφύλακτα υπέρ του Ευρωσυντάγματος, που λέει ναι στο Σχέδιο Ανάν, που συντάσσεται με την αναθεώρηση του άρθρου 16, που προωθεί την ιδιωτικοποίηση των Πανεπιστημίων με τα 4ετή σύμφωνα, που κάνει δηλώσεις περί ανασφάλιστης εργασίας των νέων στο βωμό της επιχειρηματικότητας δηλαδή της κερδοφορίας του κεφαλαίου, που διορίζει βουλευτές τα σύμβολα του ελληνικού νεοφιλελευθερισμού στο ψηφοδέλτιο Επικρατείας του Κινήματος. Η δε αυτοκριτική, για να είναι πειστική και όχι επιχειρήση μεταμορφισμού, πρέπει να είναι σαφής και συγκεκριμένη και όχι ασαφής και αφηρημένη, όπως με ειλικρίνεια, παρρησία και σαφήνεια διατύπωνε εδώ και χρόνια, από τη δεκαετία του '80, τις φιλελεύθερες απόψεις του, ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ Δεν μπορεί ο πολιτικός λόγος να στηρίζεται μόνο στη συγκινησιακή ηγεμονία του ονόματος. Τότε στην καλύτερη περίπτωση είναι πουκάμισο αδειανό.

Επιπλέον, το ΠΑΣΟΚ δεν έχει ανάγκη από μια ηγεσία που προσπαθεί να ισορροπήσει παραλυτικά μεταξύ αντιφατικών εσωκομματικών δυνάμεων

που ευκαιριακά τη στηρίζουν, μ' έναν λόγο εφήμερο και βερμπαλιστικό, χωρίς ιστορικότητα, με πολλά επίθετα και λίγα ουσιαστικά, χωρίς να θέτει, αλλά κυρίως χωρίς να λαμβάνει σαφή θέση για τα μείζονα πολιτικά και ιδεολογικά ζητήματα του καιρού και του τόπου. Όπως αναφέρει ο Μπρεχτ, στους καιρούς της αδυναμίας δεν λείπει η σωστή γραμμή, λείπει μια γραμμή. Αυτήν την άλλη γραμμή, αδυνατεί να την εκφράσει, ούτε καν επιχειρεί να τη διατυπώσει, η έτερη υποψηφιότητα για την ηγεσία του κόμματος, εγκλωβισμένη στη λογική των ισορροπιών και όχι μόνο.

Κατά τρίτον, η ανάγκη για ενωτικό, αριστερό και λαϊκό ΠΑΣΟΚ, δεν ταυτίζεται με την αγωνία για ενότητα του γραφειοκρατικού συνασπισμού διοίκησης της Χαριλάου Τρικούπη.

Τέλος, το ΠΑΣΟΚ δεν μπορεί να είναι το κόμμα που επιφανή στελέχη του διαβάζουν, μέσα από τα αγοραία, φιλελεύθερα και 'έξυπνα' κιάλια τους, τη νέα γενιά, ως 'γενιά του ρίσκου', ενώ είναι η γενιά των 700 ή των 400 ευρώ, η πρώτη γενιά που θα ζήσει χειρότερα από την προηγούμενη, εξ αιτίας των σοσιαλφιλελεύθερων θέσεων και νεοφιλελεύθερων έμπρακτων πολιτικών επιλογών. Δεν μπορεί να είναι ένα κόμμα κρατικών αξιωματούχων, ούτε αγοραίων μάνατζερ-χρηματιστών. Δεν μπορεί να είναι ένα κόμμα — μη κόμμα, ένα κόμμα — δίκτυο, χωρίς οργανώσεις, μέλη, εσωτερική ζωή, αλλά με εκλεγμένο μονάρχη και λογιών-λογιών επικοινωνιακούς συμβούλους.

Οι εξουσιαστικές ομάδες που οδήγησαν το Κίνημα σε αυτό το σημείο συντηρητικοποίησης, καριερισμού, κομφορμισμού, απολίτικων διαπροσωπικών ή δημόσιων σχέσεων, της δεξιάς μεταστροφής σε επίπεδο ανθρωπολογίας και εξαφάνισής του ως αυτόνομου πολιτικού υποκειμένου, δεν μπορούν να το αναγεννήσουν. Από υπόλογοι που είναι κανονικά, δεν μπορούν να γίνουν τιμητές.

Η ελληνική κοινωνία, τα λαϊκά και κυριαρχούμενα κοινωνικά στρώματα έχουν ανάγκη από τη ριζοσπαστική, αριστερή, αγωνιστική, δημοκρατική και κινηματική επαναθεμελίωσή του ΠΑΣΟΚ. Μόνο γνήσιες δημοκρατικές διαδικασίες, αυτόνομες πρωτοβουλίες βάσης, σε διαλεκτική σχέση και γείωση με τις ανάγκες και τους σύγχρονους δημοκρατικούς αγώνες των κυριαρχούμενων στρωμάτων και των κοινωνικών κινημάτων στην πάλη τους ενάντια στο νεοφιλελευθερισμό, μπορούν να συμβάλουν προς αυτήν την κατεύθυνση.

Είναι επιτακτική ανάγκη, περισσότερο ίσως από ποτέ, η συγκρότηση ενός ιδεολογικού, πολιτικού και οργανωτικού ρεύματος αρχών, μιας επιτέλους αριστερής πτέρυγας στο κόμμα (όχι με όρους ονοματολογίας, παρελθόντος, εφήμερους οπορτουνισμούς), που από θέσεις δημοκρατικού σοσιαλισμού θα αντιπαλέψει τη νεοφιλελεύθερη κυριαρχία εντός και εκτός κόμματος.

Σήμερα, μαζική αριστερή πτέρυγα στο κόμμα δεν υπάρχει. Υπάρχουν αριστεροί ως άτομα, καθώς και ολιγάριθμες συσσωματώσεις, και μικρές

ομάδες. Απόδειξη της ανυπαρξίας, είναι η πολιτική αδυναμία καθόδου αριστερής υποψηφιότητας για την ηγεσία, έστω για μια δυναμική καταγραφή, παρά τις κάποιες επιμέρους προσπάθειες και σχετικούς προβληματισμούς που υπήρξαν και διατυπώθηκαν.

Η αναγέννηση της δημοκρατικής-σοσιαλιστικής συνιστώσας του Κινήματος, με την ανάδειξη μιας ανταγωνιστικής πολιτικής κουλτούρας, μιας εναλλακτικής πολιτικής ηγεμονίας, εκείνης της δημοκρατικής προοδευτικής λαϊκότητας των κυριαρχούμενων στρωμάτων, περνά μέσα από την καθημερινή πολιτική πρακτική και πάλη εντός και εκτός κόμματος. Δεν μπορεί να προέλθει μόνο από τα υπάρχοντα αριστερά μορφώματα του Κινήματος, ούτε καν μόνο από τις ευρύτερες οργανωμένες δυνάμεις του Κινήματος, που τυχόν συσπειρωθούν σε μια τέτοια προοπτική.

Πρέπει η πτέρυγα αριστερών σοσιαλιστών να διαμορφωθεί σε διαλεκτική σχέση με τις ζωντανές δυνάμεις και τα κοινωνικά κινήματα (εργαζομένων, νεολαίας, πόλης, περιβάλλοντος κ.λπ.), που δραστηριοποιούνται εκτός ΠΑΣΟΚ, αντιπαλεύοντας τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές στην κοινωνία, σε οργανική και ενιαιομετωπική σχέση μαζί τους, για να είναι και αποτελεσματική, όπως απέδειξε η πρόσφατη εμπειρία του αγώνα για τη μη αναθεώρηση του άρθρου 16, όπου μέσα από τη συγκρότηση και δραστηριοποίηση της σχετικής – μετωπικής και κινηματικής – Πρωτοβουλίας μελών ΠΑΣΟΚ, ως οργανικό τμήμα του ευρύτερου κινήματος, άλλαξε το συσχετισμό εντός ΠΑΣΟΚ, επιτυγχάνοντας την αποχώρηση της ΚΟ από την διαδικασία συνταγματικής αναθεώρησης και με πρωτοπορία τις δυνάμεις της ΠΑΣΠ στο συνέδριο επανίδρυσης της νεολαίας επικράτησε στο συγκεκριμένο ζήτημα κόντρα στην 'επίσημη' γραμμή του κόμματος.

Να βρίσκεται σε διαρκή επαφή και συνεργασία με τις αριστερές πτέρυγες των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων, συμμετέχοντας στο κίνημα κατά της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης, οικοδομώντας μια άλλη δημοκρατική και κοινωνική Ευρώπη, στηρίζοντας, παρακολουθώντας και μελετώντας σύγχρονα προγραμματικά εγχειρήματα κοινωνικοπαρεμβατικών μορφών πολιτικής στις κοινωνίες της Λατινικής Αμερικής.

Μια σύγχρονη δημοκρατική και σοσιαλιστική πρόταση, ανταγωνιστική με την υπαρκτή συντηρητική και παρακμιακή πορεία, εκφράζει την αντιστασιακή-αγωνιστική μνήμη, επαναφορά και πράξη του Κινήματος ενάντια στις σημερινές άγριες νεοφιλελεύθερες επιθέσεις της κυβέρνησης της Δεξιάς στα εργασιακά και ασφαλιστικά δικαιώματα, στην παιδεία, στη δημοκρατία, στο κοινωνικό κράτος, τα δημόσια αγαθά.

Πρέπει να παρέμβει μαχητικά στα ζητήματα της θεωρίας (υπέρβαση του σοσιαλφιλελεύθερου παραδείγματος που διασπά, συρρικνώνει και οδηγεί σε ήττες το σοσιαλιστικό κίνημα), μέσα από σύγχρονες σοσιαλιστικές θεωρή-

Από τις εκδόσεις
ANTILOGOS

HN

JO
HN
BERG
ER

ΘΥΛΑΚΕΣ
ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ

ΤΖΩΝ ΜΠΕΡΓΚΕΡ

Ο εν λόγω θύλακας είναι ένας μικρός θύλακας αντίστασης. Ένας θύλακας σχηματίζεται όταν δύο ή περισσότεροι άνθρωποι ενωθούν σε μια συμφωνία. Η αντίσταση είναι απέναντι στην απανθρωπιά της νέας παγκόσμιας οικονομικής τάξης. Οι άνθρωποι που ενώνονται είναι ο αναγνώστης, εγώ και εκείνοι στους οποίους αναφέρονται τα δοκίμια – ο Ρέμπραντ, οι παλαιολιθικοί ζωγράφοι των σπηλαίων, ένας Ρουμάνος χωρικός, οι αρχαίοι Αιγύπτιοι, ένας ειδικός στη μοναξιά ορισμένων δωματίων ξενοδοχείων, σκυλιά το σούρουπο, ένας άντρας σε ένα ραδιοφωνικό σταθμό. Και, αναπάντεχα, οι ανταλλαγές μας δυναμώνουν την πεποίθηση καθενός μας ότι αυτό που συμβαίνει σήμερα στον κόσμο είναι λάθος και αυτό που λέγεται συχνά για αυτόν είναι ψέμα. Δεν έχω γράψει ποτέ βιβλίο με μεγαλύτερη αίσθηση επιτακτικότητας.

«Χειρίζεται τις σκέψεις με τον τρόπο που ο καλλιτέχνης χειρίζεται την μπογιά. Το μυαλό του είναι πασαλειμμένο με χρώμα. Τα δοκίμια αυτά μυρίζουν λάδι και ρετσίνι και ιδρώτα όχι μόνο γιατί μιλούν για ζωγράφους, αλλά γιατί η γραφή του έχει μια φυσική πραγματικότητα».

The Times

«Τα συμπεράσματα του Μπέργκερ μεταφέρονται με συναρπαστική πρωτοτυπία και ποιητική ακρίβεια».

The Sunday Times

«Το βιβλίο αυτό είναι μια υπενθύμιση και ένας εορτασμός του γεγονότος ότι τα περίεργα μυαλά μπορούν ακόμα να κάνουν τη διαφορά».

The Independent on Sunday

«Ένα πνεύμα που το τροφοδοτεί το πάθος, όχι αποκομμένο αλλά βαθιά εμπλεκόμενο με τον πρακτικό κόσμο μέσα στον οποίο ζούμε».

The Scotsman

Πραξιτέλους 29, 10560 Αθήνα
T 210 3214488, F 210 3213578
E info@antilogos.gr